







MERAM CAMİİ VE ZAVİYESİ - HATIBLI OĞLU CAMİİ

Mâbed : Meram köprüsünün solundan başlayan Meram dağının hakim bir meyiti üstüne yapılmıştır. Eteğini SAHİB ATA ırmâğının billur suları oksar. Mâbedde Konyayı, Dereyi, Vakayı ve Köyceğit dağlarını çevresi içine alan muhteşem ve mağrur bir karkal durumu vardır. Mâbedin son cemaat yerini canlara can katan Meramın "Gedobet teli," tutar. Yeşillik, muhteşem manzara, akarsu, nağme, çiçek ve doğal ahenk Mâbedi her tarafından süslemiştir. Bana öyle geliyorki Meramı ziyaret eden her sair ilham perisini bu mâbedin civarında yakalamıştır.

Meramı her seven seyyah gönülünü ve kalbini büyüleyen -tesiri baradan almıştır. MÂBED bu zemin bütün güzelliklerini hülâsa eden bir yere kurulmuştur. Burada birbirlerine mutassıl iki bina vardır. Birisi küçüktür, köprüünün hemen önündeki kubbeli yapıdır. Altı muntazam taşla, üstü ve kubbesi tuğla ile yapılmış bu binanın kapısı gün doğuya açılır. Kubbenin üstünü tuğladan çıkıntılar süslemiştir. Kapısının iki tarafında helzeni süsler ve kabartmalar taşıyan süsler vardır. Mâbedten kible tarafına ve simale ikişer sağ ve soluna birer pencere açılır. Taştan mihrabın iki tarafına ÂYET -EL -KÛRSİ yazılmıştır. Bu mâbedten sağındaki camiye birde kapı açılmakta idi. TOLLOĞLU SÛLEVMAN BEY bu kapı sonradan kapatılmıştır. Bu binanın hiçbir yerinde yapının ve yaptıranın adını gösteren bir kitabe yoktur. İttisalindeki ikinci bina, Dam örtülü adı taş yapıdır. Önünde altı ahşap dikmenin örttüğü bir son cemaat yeri vardır. Kapısının üstüne dikine konulmuş müstakil bir kitabe taşı görülür. Taşa çiçeklerle geometrik şekillerde çok güzel bir zemin ve dört tarafında yine kendisinden oyma ve kabartmalarla süslü bir çerçeve yapılmıştır. Taşın ortasında silü ile şu iki satırlık kitabe okunur.

"HER KİM İYİ HAYAT İYİ GEÇİM İSTERSE
MEVLANA ŞEHİRİ KONYADA

Bunun altında da celi silüs ile bir yazı vardır. Sağdan itibaren taşın çevresine dört nusra kazınmıştır.

Karamanoğlu devrindeki türkçemizin güzel bir örneğini veren bu iki beyt bize, o devirde harfi hareketlere o kadar ehemmiyet verilmediğini göstermektedir. Aşağıdan bakınca kitabemin çevresindeki yazıların hepsi görünmez ve okunmaz.

Bundan anluyoruki kitabe eskiden daha aşağıda bir başka yerde imiş. Sonra buraya konmuştur. Bizim tahminimize göre HASBEYOĞLU nun yaptırdığı mabed tetkik ettiğimiz binedir. Meram genişlediği ve nüfusu arttığı için 2. bina sonradan yapılmıştır ve birinci yapının üstündeki kitabede 2. yapıya nakledilmiştir. İkinci yapının hiç bir mimari kıymeti yoktur. Konyada HASBEY DÂR-ÜL - HUFFAZI, meramda HASBEY hanamları gibi Karaman mimarisinin şahane örneklerini hediye eden Hasbey zade böyle bir bina yaptırmazdı. Mabedin kapısının üstündeki kitabeyi dilimize şöyle çevirebiliriz.

[Karamanoğlu Abdüddin zade Sultan Mehmed'in hükümdarlığı zamanında yapıldı. Allah memleketini Muhalled ve kendisini asir etsin Ah ölüm] Kitabede olduğu gibi inşa tarihinde yoktur. Yalnız kenarlarındaki beyitlerin son mısralarından vakfın HASBEYOĞLU olduğu anlaşılabilir. Bir bu taşın bulunduğu yerden nasıl bir binaya ait olduğunu çıkaracağız.

J. H. LÖYTVED kitabemin son kelimesini Konya rehberi adlı eserde (Sahife 92) yazmışlardır. İkinci kitabın yazdığına göre kitaben

[Allah Sultan Mehmed'in ve başkasının memleketini muhalled etsin.] gibi yanlış bir mana çıkarmak lazımdır.

Hattad bir çok harflerde nokta koymadığı gibi [j] harfinde noktasını ihmal etmiştir. Meramdaki Hatıbeyoğlu ranzamesi arasında yer alan hamam 827 tarihinde Karaman oğlu İbrahim bey zamanında yapıldığını gösteren bir kitabesi vardı, fakat bu kitabe sonradan kırılmış ve yok edilmiştir. Fatih, 2. Beyazıt ve 3. Murad'ın adına yapılan Konya tahrir defterinde bu mabed HATIPLI ÖĞÜ Camii şeklinde adlandırılmakta ve Bu mabedin yanında Hatıplı oğlu Dar-ül-Her e'tarı bulunduğu tesbit edilmektedir.

Burada birde BAHÇEİ MERAM denilen bir bahçe vardı. Meram dervişleri ekip d'herlerdi. Fatih devrinde Zaviyenin Şefhi - Derviş Abdullah 2. Beyazıt zamanında - Sa'yd Yusuf idi 2. Beyazıt zamanında caminin ek katı şunlardı.

Meram değirmeninin $\frac{1}{3}$ i ve Meram bahçesi. Zaviyenin vakfıda şöyle tesbit edilmişti. Hatıp köyünde bir çiftlik, Meram değirmeninin $\frac{1}{3}$ hissesi ile Meram dükhanları.

Beyazıt defterinde bu hususta şu malumat vardır:

Mütewellinin hissesi altıda biridir. Hasılatın diğer yarısı Zaviyeye gelip gidenlere sarfedilir. Hatıp köyündeki çiftliğe (Şeyh-i Meram) denilen Zaviye Şefhi tarafından ediyordu. Hatıp çiftliğinin iki bölümüne yerine bağ çubuğu dikilmiştir. HATIPCI DÂR-ÜL-HAPİSİNİN MERAM değirmen ve hamamlarından $\frac{1}{3}$ er hissesi ile ÇAŞNIGIR bağının üç rubundan ibaret geliri vardı.

Anşivlerdeki defterlerden anlaşıldığına göre Hatıplı - oğlu - dar - ül - Hıfzari için de bu hamamın ve değirmenin gelirlerinden hisseler ayrıldığı 17 / 1250 tarihli yazılıdır.

Yaklaşık çok kötü bir imlâ ile yazılmış okuluğundan bir çok kelimeler okunamaktadır. Tarihi de Arap dil kurallarına hiç bir şekilde uymayarak yazılmıştır.

KITABESİNE GÖRE, MİRAN CAMİİ Karamanoğlu 2. Mehmed zamanında yapılmıştır. Mehmed bey 2 defa hükümler olmuştur. 1. si 805 H - 1402 M den 822 H. 1419 ye kadar. 2. si de 824 H - 1421 M den 827 H. 1424 M ye kadar.

Caminin üzerinde inşa tarihi bulunmadığı için Mehmed Beyin ilk hükümdarlığı zamanında belki de vakfiyesinin, tarihi olan 812 H. 1409 M. yılında yapılmış olması kabul edilebilir. Fakat hamam üzerinde bulunan ve şüahi yok olan 827 H. 1423 M tarihli bir kitabe vardır ki Karamanoğlu İbrahim Bey zamanında yapıldığına da göstermektedir. Şu halde hamamın yapımından 15 yıl evvel Zaviyenin tanzim edildiği kabul edilebilir.